

Pomoc społeczna – doświadczenia i opinie

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W tym roku przypada jubileusz 100-lecia systemu pomocy społecznej. Uchwalona w sierpniu 1923 roku ustawa o – wówczas jeszcze – opiece społecznej miała na celu „zaspokajanie ze środków publicznych niezbędnych potrzeb życiowych tych osób, które trwale lub chwilowo własnymi środkami materialnymi lub własną pracą uczynić tego nie mogą, jak również zapobieganie wytwarzaniu się stanu powyżej określonego”¹. Od 1990 roku wiodącą rolę w systemie pomocy społecznej odgrywają ośrodki pomocy społecznej, a od 2020 roku istnieje możliwość tworzenia centrów usług społecznych – instytucji kierujących swoją działalność nie tylko do osób korzystających z systemu pomocy społecznej, ale do ogółu mieszkańców.

Od lat 90. CBOS bada postrzeganie i oceny systemu pomocy społecznej. W tym roku² nieco więcej miejsca niż w latach ubiegłych poświęciliśmy korzystaniu z pomocy społecznej.

KONTAKT Z POMOCĄ SPOŁECZNĄ I DOŚWIADCZENIA Z TYM ZWIĄZANE

Jak wynika z deklaracji, większość dorosłych (61%) zetknęła się – przynajmniej pośrednio – z działalnością ośrodków pomocy społecznej. Odsetek osób mających jakąkolwiek styczność z pomocą społeczną jest zbliżony do notowanego w latach ubiegłych (z wyjątkiem roku 2004, kiedy kontakt taki deklarowało mniej osób niż w pozostałych badaniach).

Korzystanie z pomocy społecznej osobiście obecnie lub w przeszłości zadeklarowało 12% badanych. Zbliżony odsetek respondentów (14%) stwierdził, że z takiej pomocy korzystał ktoś w ich rodzinie. Część osób (7%) zwracała się wprawdzie o pomoc dla siebie lub swojej rodziny, ale jej nie uzyskała. Tyle samo badanych prosiło o pomoc dla kogoś spoza rodziny (7%). Połowa dorosłych zna osoby, które korzystały lub korzystają z pomocy społecznej.

---

¹ Ustawa z dnia 16 sierpnia 1923 roku o opiece społecznej (Dz.U.1923.92.726).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (401) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 4 do 14 września 2023 roku na próbie liczącej 1073 osoby (w tym: 62,7% metodą CAPI, 23,4% – CATI i 13,9% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

TABELA 1

Czy w ostatnich kilku latach miał(a) Pan(i) kontakt z ośrodkiem pomocy społecznej? Czy:	Odsetki odpowiedzi twierdzących według terminów badań				
	II 1998	VII 2004	VIII 2008	VIII 2018	IX 2023
– osobiście korzystał(a) lub korzysta Pan(i) z pomocy społecznej	15	12	13	14	12
– z pomocy korzystał lub korzysta ktoś z członków Pana(i) rodziny	15	15	15	17	14
– zwracał(a) się Pan(i) o pomoc dla siebie lub kogoś z rodziny, ale jej nie otrzymał(a)	10	7	8	9	7
– zwracał(a) się Pan(i) w sprawie pomocy dla innej osoby, spoza rodziny	7	5	7	7	7
– zna Pan(i) osoby, które korzystały lub korzystają z pomocy społecznej	55	43	54	54	50
– w jakikolwiek inny sposób zetknął(ęła) się Pan(i) z pomocą społeczną	23	21	27	30	33
Badani, którzy nie zadeklarowali żadnego kontaktu z pomocą społeczną	37	49	40	35	39

Korzystanie z pomocy społecznej różnicuje przede wszystkim status społeczno-ekonomiczny. Odbiorcy takiej pomocy są nieco gorzej niż przeciętnie wykształceni i sytuowani. Ponad połowa spośród deklarujących, że osobiście korzystają z pomocy społecznej, ma wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne (24%) lub zasadnicze zawodowe (28%). Tylko 7% z nich zadeklarowało miesięczne dochody *per capita* w wysokości co najmniej 3000 zł. Największa część (35%) uzyskuje dochody na osobę w gospodarstwie domowym mniejsze niż 1500 zł. Większość spośród korzystających z pomocy społecznej (62%) nie pracuje. W tej grupie nadreprezentowani są renciści (9%), osoby bezrobotne (4%), zajmujące się domem (13%) oraz określające się jako „niepracujący z innych powodów” (12%). Wśród beneficjentów pomocy społecznej więcej niż przeciętnie jest osób w średnim wieku: mających od 35 do 44 lat (24%) i od 45 do 54 lat (23%). Stosunkowo niewielką część tej grupy (15%) stanowią osoby starsze – mające 65 lat lub więcej. Ludzie starsi mają z reguły stałe źródło utrzymania, rzadziej zmuszeni są do korzystania z pomocy społecznej. Wśród korzystających z takiej pomocy nieco częściej niż przeciętnie znajdujemy osoby mające w gospodarstwie domowym dzieci do 18. roku życia (ogółem 43%) – 13% z nich ma w swoim gospodarstwie domowym co najmniej troje dzieci.

TABELA 2

Cechy społeczno-demograficzne		Osoby korzystające z pomocy społecznej	Ogół badanych
		w procentach	
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	24	15
	Zasadnicze zawodowe	28	22
	Średnie	34	35
	Wyższe	14	28
Dochody <i>per capita</i> w gospodarstwie domowym	Do 1499 zł	35	12
	Od 1500 zł do 1999 zł	10	12
	Od 2000 zł do 2999 zł	19	21
	Od 3000 zł do 3999 zł	5	12
	4000 zł i więcej	2	13
	Trudno powiedzieć	15	11
	Odmowa odpowiedzi	14	19
Grupa społeczno-zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	7	14
	Średni personel, technicy	3	5
	Pracownicy adm.-biurowi	1	7
	Pracownicy usług	8	9
	Robotnicy wykwalifikowani	11	11
	Robotnicy niewykwalifik.	2	3
	Rolnicy	6	4
	Pracujący na własny rach.	1	3
	Bezrobotni	4	2
	Emeryci	20	25
	Renciści	9	3
	Uczniowie i studenci	5	5
	Zajmujący się domem, gospodynie domowe	13	4
Niepracujący z innych powodów	12	4	
Wiek	18–24 lata	9	9
	25–34	12	16
	35–44	24	19
	45–54	23	16
	55–64	17	16
	65 lat i więcej	15	24
Dzieci w gospodarstwie domowym	0	57	64
	1	13	18
	2	17	13
	3 i więcej	13	5

Osoby, które zadeklarowały, że one same lub ktoś z ich rodziny korzystał z pomocy społecznej (19% ogółu badanych), zapytaliśmy, jakiego rodzaju wsparcie otrzymali. Zdecydowanie najczęściej deklarowano uzyskanie pomocy finansowej: najwięcej osób korzystało z zasiłku stałego (35%), ale duże grupy korzystały z zasiłku celowego (24%) oraz innych form wsparcia finansowego (21%). Ponadto co piąty beneficjent (21%) otrzymał pomoc w postaci posiłków, dożywiania. Mniejszy krąg odbiorców deklarował takie formy wsparcia jak: świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania lub ośrodka wsparcia (11%), poradnictwo specjalistyczne, pomoc psychologiczna, prawna itp. (9%), pomoc rzeczowa (7%). Najmniej osób korzystało z opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne lub rentowe (4%) oraz z pomocy asystenta rodziny (3%). Znacząca część (7%) odmówiła wskazania, z jakich form pomocy społecznej korzystała.

CBOS

RYS. 1. Z jakiego rodzaju pomocy i wsparcia korzystał(a) lub korzysta obecnie Pan(i) lub ktoś z członków Pana(i) rodziny?

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH, ŻE ONI SAMI LUB KTOŚ Z ICH RODZINY KORZYSTAŁ Z POMOCY SPOŁECZNEJ

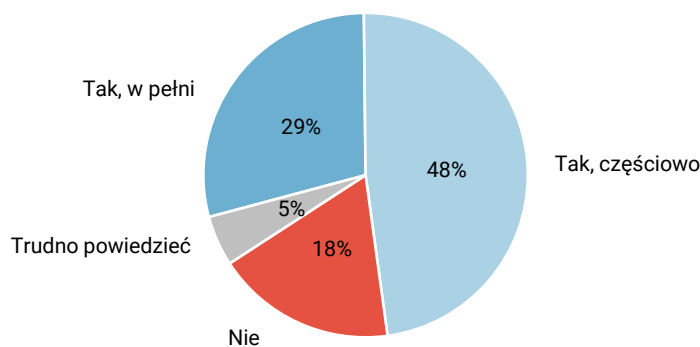
Możliwość wskazania więcej niż jednej odpowiedzi

W ocenie większości osób deklarujących, że oni osobiście lub ktoś z ich rodziny korzysta lub korzystał z pomocy społecznej, uzyskana pomoc jest lub była przynajmniej częściowo adekwatna do zgłoszonego problemu, przy czym 29% wskazało, że jest lub była ona całkowicie odpowiednia, a 48%, że po części jest lub była ona odpowiednia.

CBOS

RYS. 2. Czy pomoc, którą Pan(i) otrzymał(a) lub otrzymuje obecnie była/jest odpowiednia do problemu, z którym Pan(i) lub któryś z członków Pana(i) rodziny się zmagal/zmaga?

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH, ŻE ONI SAMI LUB KTOŚ Z ICH RODZINY KORZYSTAŁ Z POMOCY SPOŁECZNEJ

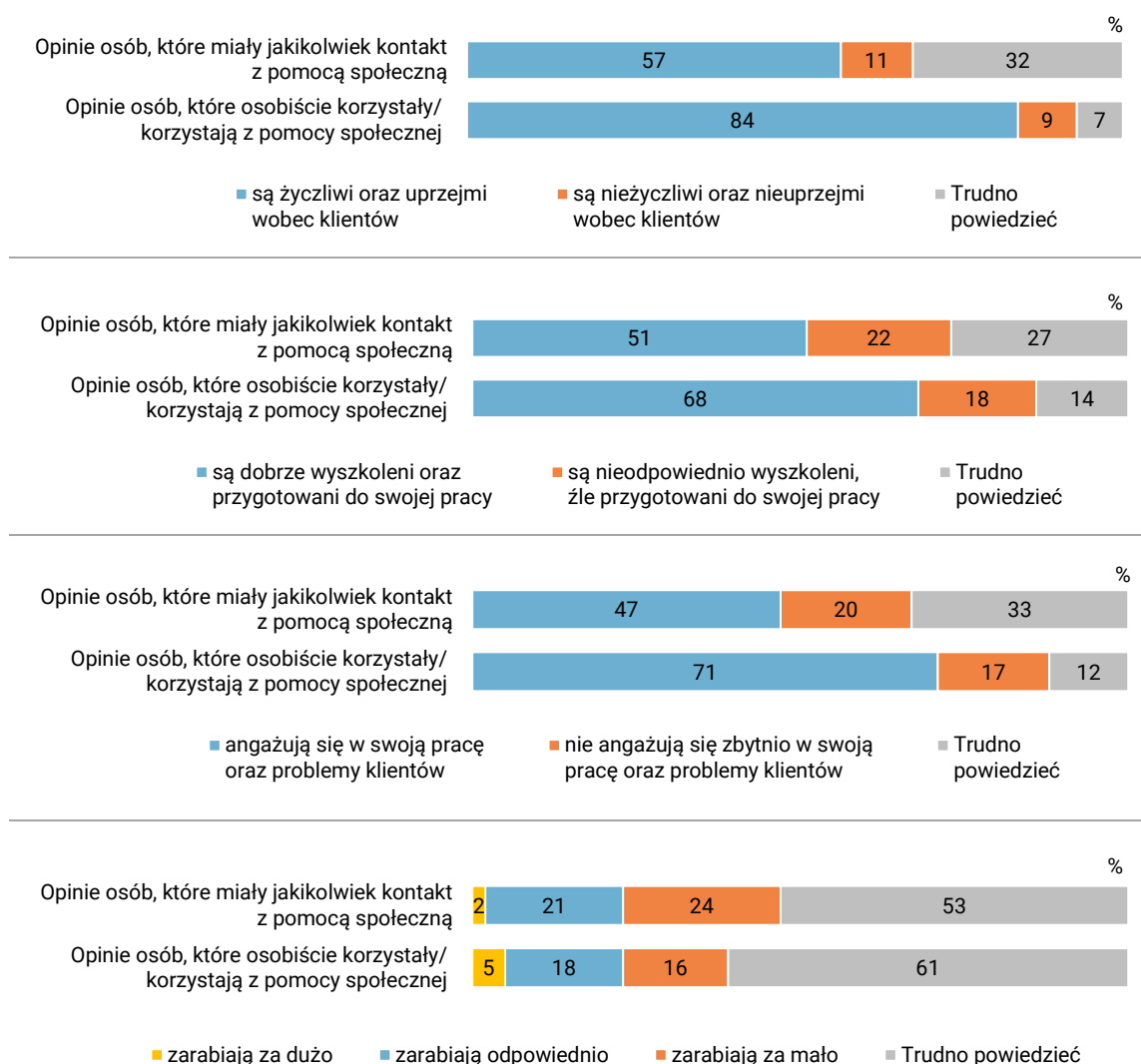

Osoby, które w ostatnich latach miały kontakt z pomocą społeczną, na ogół dobrze oceniają jej pracowników. Większość badanych, którzy zadeklarowali jakąkolwiek styczność z pomocą społeczną, uważa, że jej pracownicy są życzliwi i uprzejmi wobec klientów (57%). Ponad połowa (51%) pozytywnie ocenia ich wyszkolenie i przygotowanie merytoryczne (51%). Blisko połowa (47%) sądzi, że angażują się w swoją pracę i problemy klientów. Najbardziej doceniają ich ci, którzy osobiście korzystali z pomocy społecznej. Szczególnie często zauważają oni życzliwość wobec klientów (84%), ale w zdecydowanej większości pozytywnie oceniają także ich zaangażowanie (71%) oraz kompetencje (68%).

Duże trudności sprawiało respondentom określenie, czy pracownicy pomocy społecznej są dobrze wynagradzani za swoją pracę. Ci, którzy mieli opinię na ten temat, częściej wskazywali, że zarabiają oni za mało niż za dużo (odpowiednio: 24% i 2% wśród mających styczność z pomocą społeczną oraz 16% i 5% wśród osobiście z niej korzystających).

CBOS

RYS. 3. Czy Pana(i) zdaniem pracownicy pomocy społecznej:

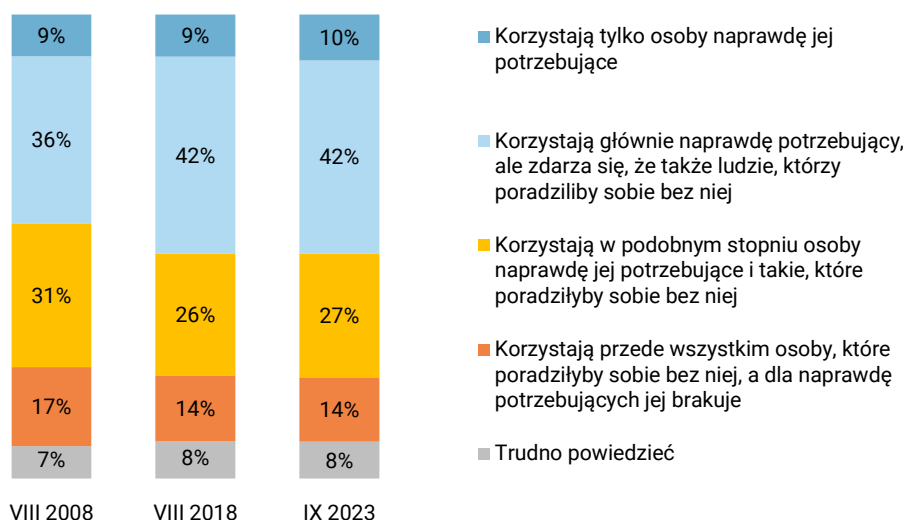

OPINIE O KORZYSTANIU Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Generalnie w ocenie ankietowanych z pomocy społecznej korzystają na ogół ci, którzy jej naprawdę potrzebują: tego zdania jest 42% badanych, a co dziesiąty sądzi, że pomoc – zgodnie z założeniem – trafia tylko do potrzebujących. Więcej niż co czwarty (27%) uważa, że z pomocy korzystają zarówno potrzebujący, jak i ci, którzy poradziłoby sobie bez niej. W ocenie 14% w systemie pomocy społecznej dochodzi do poważnych nadużyć, w efekcie których pomoc nie trafia do potrzebujących. Postrzeganie działania systemu pomocy społecznej praktycznie nie zmieniło się od 2018 roku.

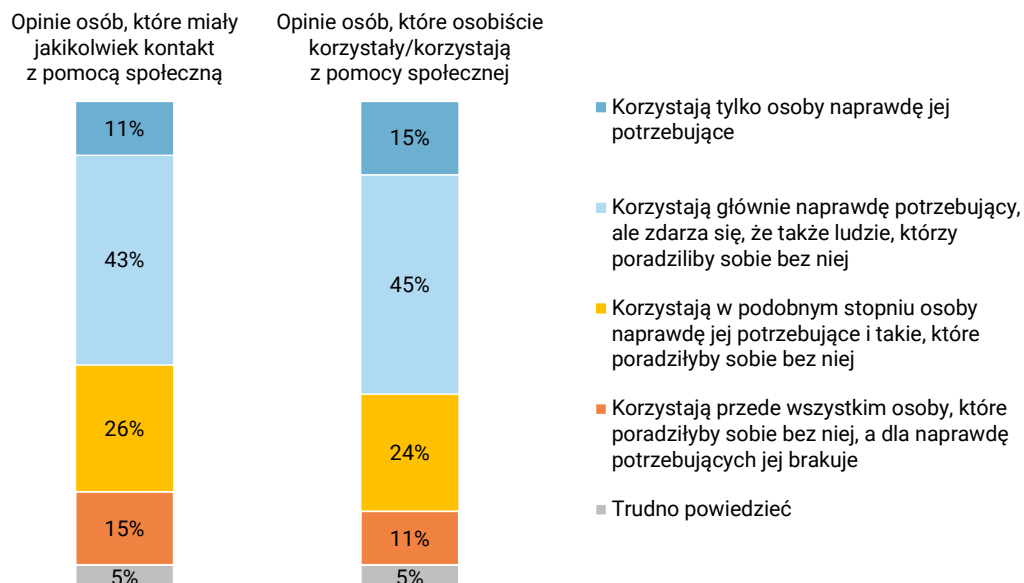
CBOS

RYS. 4. Jak Pan(i) ocenia, czy z pomocy społecznej w Polsce (nie licząc programu Rodzina 500+) korzystają przede wszystkim osoby, którym rzeczywiście jest ona potrzebna, czy też raczej takie, które poradziłyby sobie bez niej?

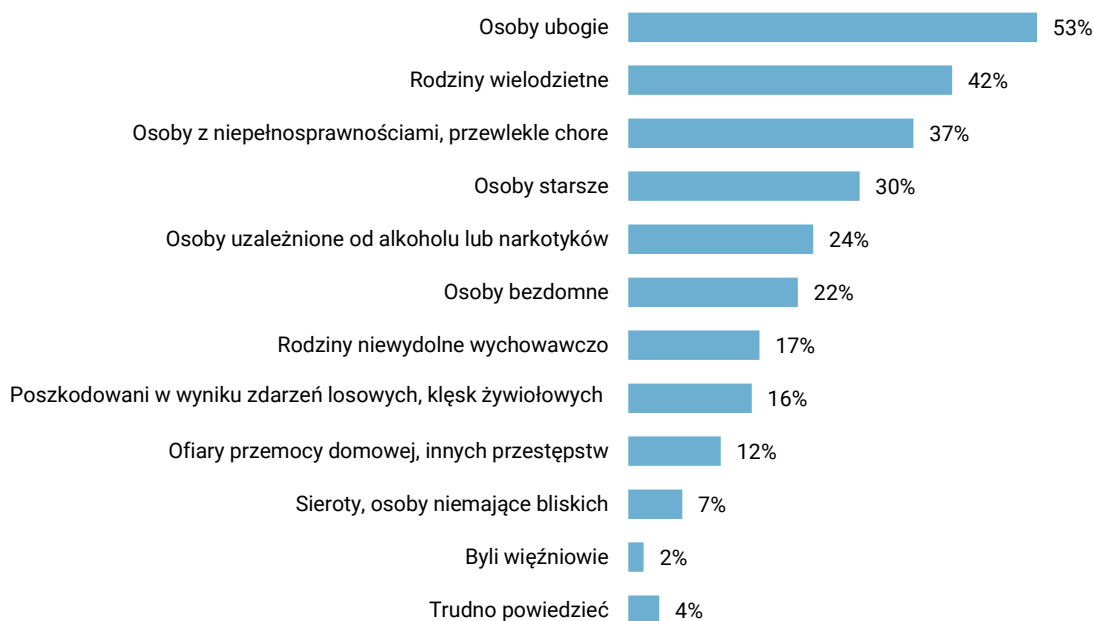
Poglądy osób, które miały kontakt z ośrodkami pomocy społecznej, nie różnią się wyraźnie od opinii ogółu badanych. Można jedynie zauważyć, że respondenci, którzy osobiście otrzymali pomoc, nieco częściej niż inni są przekonani, że z pomocy społecznej korzystają głównie lub wyłącznie osoby jej potrzebujące – tego zdania jest ogółem 60% z nich.

RYS. 5. Jak Pan(i) ocenia, czy z pomocy społecznej w Polsce (nie licząc programu Rodzina 500+) korzystają przede wszystkim osoby, którym rzeczywiście jest ona potrzebna, czy też raczej takie, które poradziłyby sobie bez niej?

W opinii społecznej beneficjentami pomocy społecznej są najczęściej osoby ubogie (53%), często rodziny wielodzietne (42%) oraz osoby z niepełnosprawnościami (37%). Dość często jako odbiorców takiej pomocy wskazywano także ludzi starszych (30%), a w dalszej kolejności osoby uzależnione od alkoholu lub narkotyków (24%) oraz bezdomnych (22%).

RYS. 6. Kto według Pana(i) najczęściej korzysta z usług pomocy społecznej?

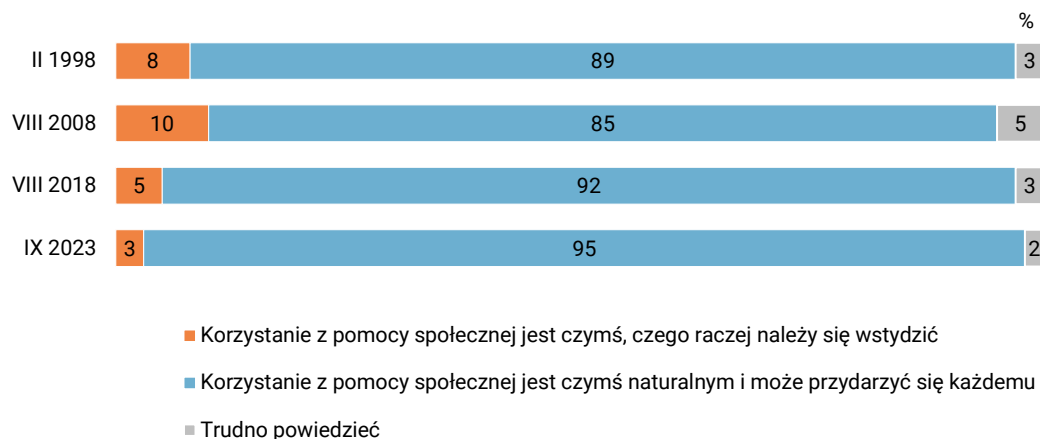

Możliwość wskazania trzech odpowiedzi

Powszechna jest opinia, że korzystanie z pomocy społecznej nie powinno być stygmatyzujące – to sytuacja naturalna, która może przydarzyć się każdemu.

CBOS

RYS. 7. Czy, Pana(i) zdaniem:

***

Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej niewiele zmienia się w czasie. Obecnie korzystanie z takiej pomocy deklaruje 12% badanych. Jakikolwiek kontakt z pomocą społeczną miała natomiast większość dorosłych Polaków. Jak wynika z deklaracji, główną formą uzyskiwanej pomocy jest różnego rodzaju wsparcie finansowe, przede wszystkim w postaci stałych lub okresowych zasiłków. Ponadto spora część odbiorców korzysta z dożywiania. Osoby, które mają lub miały styczność z systemem pomocy społecznej, a przede wszystkim sami jej beneficjenci, z reguły dobrze oceniają pracowników socjalnych – ich stosunek do klientów, zaangażowanie i przygotowanie merytoryczne. W ocenie badanych z pomocy społecznej korzystają na ogół osoby potrzebujące, choć spora grupa, w tym sami odbiorcy takiej pomocy, uważa, że dochodzi do nadużyć, w efekcie których pomoc trafia nie tylko do potrzebujących, ale także do tych, którzy poradziłiby sobie bez niej. Wśród beneficjentów pomocy społecznej najczęściej wymieniani są ludzie biedni, rodziny wielodzietne oraz osoby z niepełnosprawnościami.

Opracowała

Beata Roguska

TABELA 1

		Czy osobiście korzystał(a) Pan(i) lub korzysta z pomocy społecznej?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		12	87	0	1068
Płeć	Mężczyźni	10	89	0	504
	Kobiety	14	86	0	563
Wiek	18–24 lata	11	87	1	102
	25–34	10	89	1	168
	35–44	15	84	0	204
	45–54	18	82		170
	55–64	13	87		167
	65 lat i więcej	7	93	0	256
Miejsce zamieszkania	Wieś	15	84	1	438
	Miasto do 19 999	12	88		150
	20 000 – 99 999	11	88	1	210
	100 000 – 499 999	8	92		152
	500 000 i więcej mieszk.	9	91		117
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	20	79	1	156
	Zasadnicze zawodowe	15	85		237
	Średnie	12	88	1	378
	Wyższe	6	93	0	296
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	6	93	1	150
	Średni personel, technicy	8	92		58
	Pracownicy adm.-biurowi	1	99		69
	Pracownicy usług	10	90		98
	Robotnicy wykwalifikowani	12	88		122
	Robotnicy niewykwalifik.	10	90		32
	Rolnicy	17	83		42
	Pracujący na własny rach.	4	96		35
	Bezrobotni	30	70		18
	Emeryci	9	91	0	272
	Renciści	31	69		37
	Uczniowie i studenci	12	86	3	55
	Zajmujący się domem i inni	39	59	2	80
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	6	94	1	157
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	10	90		112
	sekt. pryw. poza rolnict.	8	92		295
	prywatnym gosp. rolnym	15	85		39
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	36	64		128
	Od 1500 zł do 1999 zł	10	90		127
	Od 2000 zł do 2999 zł	11	89	0	225
	Od 3000 zł do 3999 zł	6	94		129
	4000 zł i więcej	2	98		139
	Trudno powiedzieć	17	81	2	118
	Odmowa odpowiedzi	9	90	1	202
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	69		70
	Średnie	15	84	1	358
	Dobre	8	91	0	639
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	10	90		37
	Raz w tygodniu	12	88	1	373
	1–2 razy w miesiącu	14	86		148
	Kilka razy w roku	13	87	1	259
	W ogóle nie uczestniczy	12	88		227
Poglądy polityczne	Lewica	7	93		212
	Centrum	9	90	1	280
	Prawica	14	86	0	395
	Trudno powiedzieć	19	80	0	142

TABELA 2

		Jak Pan(i) ocenia, czy z pomocy społecznej w Polsce (nie licząc programu Rodzina 500+) korzystają przede wszystkim osoby, którym rzeczywiście jest ona potrzebna, czy też raczej takie, które poradziłyby sobie bez niej?					Liczba osób
		Korzystają tylko osoby naprawdę jej potrzebujące	Korzystają głównie naprawdę potrzebujący, ale zdarza się, że także ludzie, którzy poradziłiby sobie bez niej	Korzystają w podobnym stopniu osoby naprawdę jej potrzebujące i takie, które poradziłyby sobie bez niej	Korzystają przede wszystkim osoby, które poradziłyby sobie bez niej, a dla naprawdę potrzebujących jej brakuje	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		10	42	27	14	8	1062
Płeć	Mężczyźni	9	38	30	14	9	502
	Kobiety	10	45	24	13	7	560
Wiek	18–24 lata	6	46	32	10	6	101
	25–34	8	45	33	11	3	164
	35–44	8	44	29	15	5	203
	45–54	12	42	24	14	8	170
	55–64	11	44	23	13	9	167
	65 lat i więcej	10	35	24	16	15	256
Miejsce zamieszkania	Wieś	9	40	27	15	9	437
	Miasto do 19 999	7	43	30	14	8	148
	20 000 – 99 999	18	39	27	10	5	210
	100 000 – 499 999	4	44	31	14	7	150
	500 000 i więcej mieszk.	7	49	18	13	13	117
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	12	34	21	20	13	156
	Zasadnicze zawodowe	12	42	24	14	7	237
	Średnie	8	40	29	15	8	375
	Wyższe	8	48	29	8	7	294
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	7	45	26	11	12	149
	Średni personel, technicy	6	34	46	13	2	58
	Pracownicy adm.-biurowi	5	53	29	11	1	68
	Pracownicy usług	9	53	23	12	3	95
	Robotnicy wykwalifikowani	5	40	29	18	8	122
	Robotnicy niewykwalifik.	13	31	27	22	7	31
	Rolnicy	24	40	19	13	4	42
	Pracujący na własny rach.	8	45	26	14	7	35
	Bezrobotni	22	41	21	12	4	17
	Emeryci	12	36	24	15	14	272
	Renciści	14	39	14	15	18	37
	Uczniowie i studenci	8	39	41	9	4	55
	Zajmujący się domem i inni	10	47	26	12	5	80
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	8	44	27	13	8
spółce właścicieli prywatnych i państwa		4	49	29	10	7	110
sekt. pryw. poza rolnict.		7	42	31	15	6	291
prywatnym gosp. rolnym		27	38	22	11	2	39
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	12	35	26	20	6	127
	Od 1500 zł do 1999 zł	12	37	21	17	13	127
	Od 2000 zł do 2999 zł	14	42	21	15	8	225
	Od 3000 zł do 3999 zł	9	37	31	18	5	128
	4000 zł i więcej	5	42	34	12	8	137
	Trudno powiedzieć	11	49	23	9	10	117
	Odmowa odpowiedzi	5	49	32	6	8	200
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	21	29	36	7	70
	Średnie	9	44	26	15	7	355
	Dobre	10	43	27	11	9	637
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	47	19	20	14	37	
	Raz w tygodniu	12	40	25	14	10	369
	1–2 razy w miesiącu	11	42	27	17	4	148
	Kilka razy w roku	10	41	29	13	7	259
	W ogóle nie uczestniczy	6	47	28	13	7	225
Poglądy polityczne	Lewica	5	42	32	16	4	210
	Centrum	13	41	26	13	7	279
	Prawica	9	43	24	14	9	394
	Trudno powiedzieć	11	40	25	13	12	140

TABELA 3

		Kto według Pana(i) najczęściej korzysta z usług pomocy społecznej? Proszę wskazać nie więcej niż 3 odpowiedzi.											Liczba osób	
		Osoby ubogie	Osoby bezdomne	Osoby uzależnione od alkoholu lub narkotyków	Osoby z niepełnosprawnościami, przewlekle chore	Osoby starsze	Rodziny wielodzietne	Rodziny niewydolne wychowawczo	Ofiary przemocy domowej, innych przestępstw	Poszkodowani w wyniku zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych	Byli więźniowie	Sieroty, osoby niemające bliskich		Trudno powie-dzieć
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		53	22	24	37	30	42	17	12	16	2	7	4	1065
Płeć	Mężczyźni	53	23	24	34	31	39	13	13	15	3	6	6	503
	Kobiety	53	20	23	40	29	45	20	12	17	1	8	3	562
Wiek	18–24 lata	54	30	18	48	35	40	11	17	16		15		102
	25–34	63	19	27	44	28	49	20	11	13	0	6	1	166
	35–44	54	19	25	39	29	49	22	15	13	3	5	3	203
	45–54	55	22	20	31	30	43	17	10	19	4	5	5	170
	55–64	49	23	26	39	25	40	17	8	16	1	8	7	167
	65 lat i więcej	47	22	25	30	32	33	12	12	18	2	7	7	256
Miejsce zamieszkania	Wieś	52	21	26	32	30	48	15	11	13	3	6	3	438
	Miasto do 19 999	53	16	32	50	24	38	17	7	17	2	13	4	150
	20 000 – 99 999	59	21	21	39	25	38	18	11	16	1	7	6	210
	100 000 – 499 999	48	32	20	34	27	39	19	13	20	2	8	5	151
	500 000 i więcej mieszk.	54	20	16	41	49	36	18	22	18		4	5	117
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	51	24	25	36	25	36	9	11	15	2	10	3	156
	Zasadnicze zawodowe	50	28	26	28	26	42	12	10	17	3	5	5	237
	Średnie	49	21	25	37	33	44	18	14	17	1	9	4	377
	Wyższe	62	17	20	46	31	42	22	12	14	1	5	4	295
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	59	21	16	40	31	40	23	14	11	1	9	8	149
	Średni personel, technicy	52	31	32	42	27	47	25	10	16	2	5		58
	Pracownicy adm.-biurowi	59	20	25	44	23	56	22	11	15	2	5	1	69
	Pracownicy usług	52	14	20	38	29	42	16	19	25		9	3	97
	Robotnicy wykwalifikowani	49	17	29	36	28	46	19	10	15	4	6	5	122
	Robotnicy niewykwalifikowani	68	15	27	18	51	42	14	4	5		2	4	32
	Rolnicy	70	35	20	28	40	48	3	11	18	2	4		42
	Pracujący na własny rach.	60	20	28	47	22	36	23	6	13		6	2	35
	Bezrobotni	68	19	23	36	30	43	18	25		7	6		17
	Emeryci	47	23	25	32	33	34	12	11	19	3	7	5	272
	Renciści	43	23	30	37	17	42	4	15	9	3	7	11	37
	Uczniowie i studenci	54	33	14	45	24	39	13	17	22		16		55
	Zajmujący się domem i inni	49	18	25	44	31	52	18	10	13		5	4	80

TABELA 3 cd.

		Kto według Pana(i) najczęściej korzysta z usług pomocy społecznej? Proszę wskazać nie więcej niż 3 odpowiedzi.											Liczba osób	
		Osoby ubogie	Osoby bezdomne	Osoby uzależnione od alkoholu lub narkotyków	Osoby z niepełnosprawnościami, przewlekle chore	Osoby starsze	Rodziny wielodzietne	Rodziny niewydolne wychowawczo	Ofiary przemocy domowej, innych przestępstw	Poszkodowani w wyniku zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych	Byli więźniowie	Sieroty, osoby niemające bliskich		Trudno powiedzieć
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		53	22	24	37	30	42	17	12	16	2	7	4	1065
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	54	21	24	43	24	44	26	9	15	2	6	5	157
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	49	19	21	40	37	47	15	18	17	2	4	4	112
	sekt. pryw. poza rolnict.	58	19	24	38	31	43	19	11	14	1	8	4	293
	prywatnym gosp. rolnym	69	31	17	34	34	47	5	12	15		6		39
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	51	16	25	35	25	51	13	11	13	4	8	4	127
	Od 1500 zł do 1999 zł	43	23	30	32	25	37	19	11	15	3	11	5	127
	Od 2000 zł do 2999 zł	54	27	26	33	35	39	17	13	13	2	7	4	225
	Od 3000 zł do 3999 zł	57	17	20	40	33	40	22	13	20	1	4	4	127
	4000 zł i więcej	63	25	18	43	29	41	17	16	13	1	6	4	139
	Trudno powiedzieć	49	22	22	42	29	42	13	7	26	1	10	2	118
	Odmowa odpowiedzi	53	19	24	38	30	45	15	12	15	0	5	6	202
Ocena własnych war. mater.	Złe	64	21	27	35	27	53	11	10	11	1	9	3	70
	Średnie	50	22	23	37	30	45	17	11	14	4	6	4	357
	Dobre	54	21	24	38	30	39	17	13	17	1	8	5	638
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	39	23	19	39	25	41	20	15	24	5	15	2	37
	Raz w tygodniu	51	25	25	32	26	39	17	10	18	1	6	5	371
	1-2 razy w miesiącu	50	22	21	39	33	49	11	17	17	4	3	1	148
	Kilka razy w roku	55	18	28	40	29	46	16	12	15	2	8	5	259
	W ogóle nie uczestniczy	60	20	19	41	35	40	19	13	13	1	9	3	227
Poglądy polityczne	Lewica	57	19	17	39	31	43	16	15	16	2	9	5	212
	Centrum	58	24	23	35	30	39	17	12	16	2	7	4	279
	Prawica	49	23	29	37	27	43	16	10	15	2	6	4	394
	Trudno powiedzieć	47	18	23	37	34	43	17	17	18	2	7	5	141